

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvartum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput IV. Innocentius III. (a) Archiepiscopo & Capitulo Tyren.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74533)

fulasti, num. 9. de rescript. Covarr. in 4. 1. p. §. 10. num. 12. latè Barb. voto 3. per totum. Nec contrarium probatur in præsentis textu, dum in eo docet Cælestinus, non sufficere remotioris personæ, sed utriusque gradus mentionem fieri debere in simili dispensatione; nam specialiter præsens decisio procedit in provincia Norvegiæ, ubi consuetudine introductum erat, ut sublato remotioris gradus impedimento, non ex eo propinquieris gradus esset sublatum impedimentum: atque ita præsens dispensatio non erat interpretanda juxta jus commune, sed secundum provinciam consuetudinem, ut docuerunt Glossa in præsentis, verbo *Utrique*, Abbas num. 7. Covarr.

d. §. 10. num. 12. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 1. num. 31. & disp. 24. à num. 23. hodie tamen cautum est, per Sanctissimum Pium V. in ejus constitutione, quæ incipit, *Sanctissimus in Christo*, non esse in hujusmodi dispensationibus necessariam propinquieris gradus mentionem, sed sufficere remotiorem gradum tantum exprimere, obtentis postea super propinquieris gradu litteris declaratoriis; nec ideo prius rescriptum subreptitium esse, eo quod propinquieris gradus mentio facta non fuisset: quod præcipuè observandum est post declarationem Urbani VIII. quam refert Barbosa d. vot. 3. ad finem.

CAPUT IV.

Innocentius III. (a) *Archiepiscopo & Capitulo Tyren.*

DE infidelibus ad fidem conversis nos consulere voluistis, utrum si ante conversionem suam, secundum legis (b) veteris instituta, vel (c) traditiones suas contra gradus consanguinitatis à canone denotatos conjuncti fuerint, separari debeant post baptismum. Super hoc igitur devotioni vestræ daximus respondendum, quod matrimonium sic ante conversionem contractum, non est post baptismi lavachrum separandum, cum à Judæis Dominus requisitus, si licet uxorem ex qualicumque causa relinquere, ipsis responderit: Quod Deus conjunxit homo non separet, per hoc innuens esse matrimonium inter eos. Datum Lateran. 3. Calend. Januarii.

NOTÆ.

(a) *Tyren.*] Ita restituo inscriptionem & litteram hujus textus ex epistolis Innocentii III. editis à Cardinale Sirlero. fol. 294. cum in cap. 1. hoc tit. in 3. collect. malè legatur *Tyren.* & in hac sexta collectione, *Tyren.* De Tyrensi dicecesi nonnulla adduxi in cap. 8. de officio ordin.

(b) *Legis veteris instituta.*] Relata in cap. 18. & 20. *Levitici*, quæ referunt & exponunt Franciscus Hothom. de ritu nupt. cap. 6. Becanus in analogia, cap. 20. & nos infra dabimus.

(c) *Traditiones.*] Quæ variæ fuerunt pro diversitate gentium: ferè omnes congestit Alex. ab Alex. lib. 1. dierum genial. cap. 24. ubi plura Tiraquell. & in l. 7. connubiali.

Barb. hic, Balboa in cap. gaudemus, num. 30. de divortis, Cujac. & Canisius in præsentis, Ricciul. de jure person. lib. 2. cap. 3. Covarr. de matrim. 2. p. cap. 1. §. univ. n. 4. Sanchez lib. 2. de matrim. disp. 8. num. 1. Basil. eod. tract. lib. 1. cap. 6. num. 6. Dartis ad Decretum, in dist. 28. q. 1. Rebel. de justitia lib. 2. de matrim. q. 3. Petrus Greg. lib. 9. syntagm. cap. 4. & lib. 3. part. tit. 21. cap. 13. num. 2. Bellarminus tom. 2. controu. de matrim. c. 5. & 12. Beyerlinch. in theatro vite humane, verbo *Matrimonium*, tit. de matrim. Insid. Fragos. p. 2. de regim. Christiana Republica, cap. 1. §. 10. n. 197. D. Josephus de Retes lib. 8. opusc. in q. morali, *Utrum filii suscepti*, &c. num. 10. Altesferra in præsentis.

Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem ita insurgo: Si leges Ecclesiasticas non tenerentur infideles observare in suis matrimoniis tempore infidelitatis celebratis, sequeretur, quod repudium illis permissum lege veteri, cap. 24. *Deveron.* relato in cap. non satis 34. q. 1. factum inter Judæos ante baptismum maneret, & sustineretur etiam post baptismum, cum factum esset tempore infidelitatis: sed post baptismum tale repudium non sustinetur, immò infidelis baptizatus tenetur cohabitare cum conjugate infideli repudiata, si ipsa sine dispendio salutis æternæ, aut contumelia Creatoris velit cohabitare, cap. gaudemus, de divortis. Igitur quia tenentur infideles, dum sunt in ipsa infidelitate, leges ecclesiasticas servare in matrimoniis contrahendis, & per consequens non possunt contrahere in gradibus ab Ecclesia prohibitis; & si contraxerint, post baptismum sunt separandi. Augetur hæc difficultas, nam irregularitas bigamiæ ex iteratis nuptiis proveniens, est juris ecclesiastici: sed si infidelis contrahat duplex matrimonium in infidelitate, aut unum dum infidelis

2.
Traditur
dubitandi
ratio.

COMMENTARIUM.

1. **EX** præsentis textu sequens deducitur assertio; *Matrimonium ab infidelibus celebratum in gradu cognationis ab Ecclesia prohibito, non dissolvitur per baptismum ab ipsis susceptum.* Probant eam textus in cap. deinde, 26. distinct. cap. 1. cap. final. 28. q. 1. cap. 3. de presbyt. non baptiz. cap. quanto, cap. gaudemus, de divortis, cap. final. qui filii sint legit. cap. final. hoc tit. in 3. collect. ibi: *Tue discretionis prudentiam.* Et infra: *Cæterum in quarta, quam nobis consultationem fecisti, quid tibi faciendum existat de his, qui matrimonio jam contracto, soboleque suscepta, in sexto consanguinitatis gradu inventi fuerint se ad invicem attingere, taliter respondemus, quod cum Judæis expedire, & dissimulare poteris taliter copulatos, maxime qui dum pacifice commanserunt.* Et l. final. tit. 6. part. 4. Illustrant ultra congestos à

1.
Conclusio
traditur
& probatur.

fidelis est, alterum dum baptizatus reperitur, bigamiam incurrit, nec ad ordines promoveri valet, *cap. si quis viduam 34. d. cap. acutius 28. q. 3. probat Dartis in dist. 28. q. 1. & notavi in cap. 3. de bigamis non ordin.* Ergo quia circa impedimenta sacramentorum etiam à jure ecclesiastico provenientia, tempus infidelitatis attenditur, & per consequens nec tunc in gradibus ab Ecclesia prohibitis matrimonium contrahere possunt.

3.
De matrimonio
apud infideles.

Qua dubitandi ratione non obstante, vera est præiens assertio, pro cujus expositione sciendum est, matrimonium triplex dari, aliud legitimum, aliud ratum, consummatum aliud. Legitimum illud dicitur, quod legitimo consensu contrahitur, quale datur apud Judæos & Gentiles; hoc enim verum est matrimonium, sed non ratum, *cap. final. vers. item illud, 28. q. 4. cap. quanto, vers. nam est, de divortio.* Ratum est illud, quod à Christianis juxta sacros canones contrahitur, quod ratum est ab Ecclesia, & suscipitur ut sacramentum, *cap. ex publico, ubi notavi, de convers. conjug.* Consummatum est, quod omnino copulâ carnali firmatum reperitur. Et licet Catherinus *lib. 5. contra Cajetanum, tit. de matrim. q. 3. Roffensis contra Regem Angliæ, assert. 7. de sacram.* Castro de hæresibus, verbo *Nuptiæ, hæresi 3.* existimaverint, olim matrimonium in statu naturæ, & hodie apud infideles non solum ut contractum, verum ut sacramentum sustineri, quod probare intendunt *ex cap. veniens, de presbyt. non bapt. cap. accedens, de divortio, cap. penult. de transact.* ubi docetur sacramentum matrimonii æquè dari apud infideles, ac apud fideles; & ex D. August. *lib. de bono conjugali, cap. 18.* ubi ait Sanctus: *Sacramentum matrimonii esse omnibus gentibus commune.* Tamen verius est, matrimonium inter fideles tantum celebratum, sacramentum esse gratiam conferens; unde ut sacramentum novæ legis refertur à Patribus Concilii Florent. *in decreto de Sacramentis, Trident. sess. 24. cap. 1.* & probant latè Bellarminus *lib. 1. de matrim. cap. 5.* Balboa *in cap. gaudemus, num. 20. de divortio:* nec in statu Innocentiæ, & legis naturæ fuit propriè sacramentum, id est signum practicum gratiæ, ut docuerunt D. August. *lib. de bono conjugali, cap. 18. & 24. & de fide & operibus cap. 7.* D. Thomas 3. p. q. 61. art. 2. ad 3. licet quia apud infideles ut contractus sustinetur, lato modo sacramentum matrimonii apud eos dari dicatur in juribus supra citatis: probavi jam *in cap. 1. de sponsalibus.*

4.
Tale matrimonium
an efficiatur sacramentum.

Manet ergo, matrimonium infidelium legitimum esse, id est verum, non verò ratum, quia ab Ecclesia non est ratificatum, ideoque dissolubile est quoad vinculum, veluti per conversionem unius ex conjugibus ad fidem Catholicam; nam si aliter converti nequeat, seu habitare renuat sine contumelia Creatoris, matrimonium dissolvitur, ita ut fidelis possit cum alio novum matrimonium contrahere, ut latè docet Balboa *in d. c. gaudemus, ex n. 51.* & exposui *in can. 10. Concil. Illib.* Quando verò ambo baptizantur, fidemque Catholicam profitentur, ratum efficitur, id est ab Ecclesia approbatum, & ratificatum, ac magis dissolubile fit. Propterea si ambo baptizentur, non est opus iterum matrimonium celebrari, nec etiam tenentur ad recipiendas benedictiones nuptiales. Sed an per baptismum efficiatur sacramentum gratiam conferens? non constat apud Interpretes. Aliqui affirmant, ipso facto post baptismum transire in sacramentum, atque ideo duplex

sacramentum, & duplicem effectum in eodem instanti recipere conjuges. Ita docuerunt Thomas Sanchez *lib. 2. de marr. disp. 9. n. 5.* Navarrus *ad tit. de convers. infid. lib. 3. consil. 2.* Balboa *in d. c. gaudemus, n. 46.* P. Bollo *in œcon. canonic. class. 2. cap. 4. s. 7.* Rationem reddunt, quia matrimonium infidelium quando baptizantur, denuò fit ratum, & indissolubile: ergo & sacramentum verum. Concedo antecedens, & nego consequentiam, quia matrimonium baptizatorum redditur magis indissolubile per consummationem, & tamen non fit denuò sacramentum causativum gratiæ sanctificantis. Rectius pro eorum sententia noviter expendi potest *lex si servus 39. ff. de jure dotium,* ubi contubernium servorum post libertatem ab ipsis ademptam transit in conjugium, & dos fit quod tantum peculium erat. Alii affirmant tale matrimonium non transire in sacramentum, donec infideles post baptismum renovent consensum antiquum per aliqua externa signa, vel novum consensum mutuo exprimant. Ita Bellarminus *lib. 1. de matrim. cap. 5. ad finem.* Rebel. *lib. 2. de matrim. q. 6. num. 2.* Sed neque hoc modo fieri sacramentum censeo, quia per matrimonium etiam celebratum tempore infidelitatis dominium corporum translatum fuit, & ita neuter ex conjugibus habet potestatem sui corporis: ergo novus iste contractus non est validus, ac proinde non est materia sufficiens ad sacramentum. Verius igitur est, matrimonium ab infidelibus contractum in ipsa infidelitate, etiam post eorum baptismum nunquam posse fieri verum, & proprium sacramentum novæ legis, ut probant latè Petrus à Ledesma *de matrim. q. 59. art. 2.* Valquez *eod. tract. disp. 2. cap. 10.* Coninch. *de Sacramentis disp. 23. dub. 2. concl. 7.* Meratius *de matrim. disp. 2. sect. 9.* Gaspar Hurtado *de matrim. disp. 3. difficult. 16. n. 62.* Basilii Legion. *lib. 1. de matrim. c. 9. n. 8.* Antonius Perez *eod. tract. disp. 19. sect. 11.* Diana 3. p. tract. 4. resol. 233. qui contrariæ sententiæ fundamentis satisfaciunt. Ratio est, quia matrimonium infidelium non est sacramentum tempore, quo celebratur: ergo nunquam fortitur rationem sacramenti causantis gratiam. Probatur consequentia. Nequit aliqua actio esse sacramentum, nisi tempore quo hujusmodi actio existit penes aliquod saltem prædicatum: sed contractus infidelium tempore quo existit, non est sacramentum: ergo postea fieri non poterit. Et ita juxta hanc veriorum sententiam constat matrimonium infidelium manere ratum, & ab Ecclesia approbatum, non tamen esse sacramentum.

His suppositis ratio præsentis assertionis ex eo provenit, nam cum Ecclesia respectu infidelium non possit impedimenta matrimonii statueri, juxta illud D. Pauli *ad Cor. c. 5. Quid enim mihi de his, qui foris sunt, indicare?* quare non ligari constitutionibus Ecclesiæ latis pro ejus regimine, probat Riccius *lib. 2. de jure person. c. 3.* ideo si secundum suæ religionis leges matrimonium celebrent in gradibus per sacros canones prohibitis, validè & ritè contrahunt; quia apud eos matrimonium ut contractus celebratur, non in perfectione sacramenti, ut supra probavi. Per susceptionem verò baptismi matrimonium legitime celebratum non dissolvitur, quia per baptismum peccata remittuntur, non verò conjugia solvuntur, *c. 1. 28. q. 2. c. 8. de divortio.* Nec obstat quod affirmat D. Hieronymus *in epist. ad Oceanum, relatus in c. 1. 28. q. 3.* ubi ita novum hominem fieri in baptismo, & novam

5.
Traditur
ratio decidendi.

novam vitam habere testatur, ut etiam non vivat nomen uxoris, vel mariti: & ex Glossa ordinaria Nicol. de Lira, qui secutus est D. Hieronymi opinionem; atque exponens, *unius uxoris virum*, illud intelligit post baptismum, ita ut uxor ante baptismum novo homini non imputetur. Verum respondetur, prius matrimonium, quod contractum est ante baptismum, non dissolvi baptismo: & ratio est, quia in baptismo solvuntur crimina, non conjugia; matrimonium autem cum sit etiam ante baptismum lege permixtum, non est ponendum inter crimina, & ideo neutiquam venit dissolvendum, ut rectè ait Innocentius I. *epist. 22. cap. 2. Nuptiarum ergo copula Dei mandato perfecta non est peccatum, ac proinde nec inter peccata dimittitur; integrumque, ac salutare est existimare, aboleri non posse prioris nomen uxoris, cum non dimissum sit pro peccato, quod ex Dei sit voluntate completum.* Et *epist. 24. cap. 6. Non admittendum quod aliquanti pro defensione pravi erroris opponunt, ante baptismum omnia dimitti, non uxorum numerum aboleri.* Et D. Ambrosius *lib. 1. officior. in fine*, idem plenè habet his verbis: *Sed cum in conjugio lex sit, non culpa; quod culpa est, in baptismo relaxatur; quod legis est, non solvitur, aut aboletur.*

6.
Difficultas dubitandi ratio.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, ex casu repudii facti ab infideli in ipsa infidelitate, quod improbat Ecclesia, jubens in d. cap. *gaudemus*, ut infidelis baptizatus recipiat, retineatque uxorem, quam repudiavit juxta legem Moysis in ipsa infidelitate. Nam respondendum est, post legem Evangelicam, nec Hebræis, nec Gentilibus licitum esse divortium, nec ullo modo vinculum matrimonii repudio dissolvi, juxta sententiam Christi Domini apud Matthæum *cap. 19.* quam expendit Innocentius III. in d. cap. *gaudemus*: nam cum hoc præceptum non solum sit divinum, verum & naturali juri consonum, cessante dispensatione in lege veteri Moysi data facta, necessariò hodiè vinculum matrimonii juxta ejus naturam erit indissolubile apud omnes gentes, sive Judæos, sive Gentiles, ut probant Balboa in d. cap. *gaudemus*; num. final. P. Greg. *lib. 1. partii. tit. 12. cap. 3.* Nec audiendi sunt Panormitanus in *presenti*, August. Barb. in l. *nemo 7. C. de Judæis*; dum docent, permitti hodiè Judæis secundum legem veterem repudiari primam uxorem aliam ducere. Nec obstat augmentum difficultatis deductum ex d. cap. *acutus*, cum similibus; nam ut probavi in *cap. 3. de bigamis*, impedimentum bigamiæ non tollitur per baptismum, immò ad illud ratio habetur matrimonii in infidelitati contracti; quia impedimentum hoc non provenit ex delicto, sed ex defectu significationis, quia etiam post baptismum datur, & ideo infidelis etiam post baptismum illud retinet, ut latius probavi in *dicto cap. 3.*

7.
Exponitur, in nemo, c. de Judæis.

Sed supra traditæ asserzioni apertè opponitur textus in l. *nemo Judæorum, C. de Judæis*, ubi differtè statuitur, ut nemo Judæorum morem suum in conjunctionibus retineat, nec juxta legem suam nuptias fortiat: ergo Judæi, & ceteri infideles non possunt juxta proprias leges in gradibus ab Ecclesia prohibitis matrimonium celebrare. Cui difficultati satisfaciendum est asserendo, constitutionem illam procedere jure civili attentò; nam jure Canonico inspectò (cui in hac

parte standum est) cum Ecclesia non habeat potestatem in Judæos & ceteros infideles, non potest impedire, seu irritare matrimonia ab eis celebrata in gradibus tantum per sacros Canones prohibitis: docet Ricciulus *lib. 2. de jure person. c. 3. n. 7.*

Ex supra traditis lucem accipit Innocentius I. in *epistol. ad Episcopos Macedoniae*, relata à Gratiano, tum in *cap. deinde, vers. nunquid, 26. dist. rum in cap. nunquid, 28. q. 3.* ubi docet Pontifex, filios procreatos ab infidelibus in ipsa infidelitate, legitimos reputari, & succedere parentibus, etiam cum aliis susceptis post baptismum ab ipsis conjugibus: quod etiam docetur in l. *6. tit. 24. partii. 7.* Ratio dubitandi oriebatur ex eo, quod filii suscepti ex justis nuptiis, præferuntur procreatis extra illas, tam ex jure divino relato *Genesis cap. 21. & Judicium cap. 11.* quam civili; de quo in l. *2. vers. Itaque, l. si spurus 4. l. Modestinus 8. ff. unde cognati, l. i. §. sed & vulg. ff. ad Tertul. §. vulgo questus, Instit. de succes. cognat.* Sed filii nati ex matrimonio inter infideles contracto, non sunt nati ex matrimonio ita justo, ac nati ex matrimonio inter fideles celebrato; siquidem matrimonium infidelium non habet rationem perpetui vinculi, siquidem dissolvi potest altero ex conjugibus ad fidem Catholicam converso, altero renuente cohabitare sine contumelia Creatoris, *cap. gaudemus, de divortiiis*: tum etiam, quia non habet rationem sacramenti, ut proximo commentario probavi. Sed contrarium decrevit Innocentius in d. cap. *nunquid*, & docuerunt Gregorius Lopez in d. l. *7. gloss. 5. Tiraquel. de jure primog. q. 66. Ricciulus de jure person. lib. 2. cap. 47. num. 8. D. Joseph de Retes d. lib. 8. opuscul.* Quod & firmari potest exemplo Clodovei Regis Francorum, qui in infidelitate permanens; uxorem duxit sanctam Clotildam anno 494. ut referunt Aymonius de *gestis Francorum lib. 1. cap. 13. Gregorius Turon. lib. 2. historiae Francorum, Hincmarus in vita sancti Remigii*; & Clodomirus susceptus in ipsa infidelitate, successit in Regnis cum Childeberto, Clotario, & Theodorico, qui suscepti fuerunt post baptismum ipsius Regis, ut refert Baronius anno 514. Hujus doctrinæ ratio provenit ex supra traditis; nam cum matrimonium apud infideles celebratum æquè legitimum sit in ratione contractus, ac apud Catholicos, detracta perfectione sacramenti, ideo filii ex eo suscepti illegitimè succedunt parentibus, etiam simul cum aliis post baptismum susceptis; quæ doctrina ampliatur, ut non solum procedat quando filius susceptus à patribus infidelibus simul cum ipsis religionem Catholicam profiteretur, verum etiam in ipsa infidelitate permaneat; quod an procedat in Regnis, & summis Principatibus, disputant Solorzanus 1. *tom. de jure Ind. lib. 3. c. 5. D. Josephus de Retes ubi supra, num. 17.* Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, nam licet verum sit, filios legitimos præferri in successione filiis illegitimis; filii tamen ab infidelibus suscepti sunt legitimi, & ex legitimo matrimonio nati, licet non æquè perfectum sit matrimonium illud, ac celebratum apud fideles: ideoque in hoc casu non concurrunt filii legitimi cum illegitimis, quia omnes ex legitimo matrimonio nati sunt.

8.
Explicatio cap. num. quid 28. q. 3.